

Asociace Dítě a Rodina, z. s.
Korespondenční adresa: Lahovská 85, 159 00 Praha 5
Tel.: +420 702 026 600, e-mail: info@ditearodina.cz

Předseda vlády ČR
Ing. Andrej Babiš

Místopředsedkyně vlády ČR a ministryně financí
JUDr. Alena Schillerová, PhD.

Členové vlády ČR a členové výboru pro sociální politiku Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

V Praze, 30. června 2020

OTEVŘENÝ DOPIS ČLENŮM VLÁDY A VÝBORU PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU

Zásadní nesouhlas odborníků s vládním návrhem novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Vážený pane předsedo, vážená paní místopředsedkyně, vážení členové vlády a členové výboru pro sociální politiku PS PČR,

obracíme se na vás otevřeným dopisem, v němž vyjadřujeme **zásadní nesouhlas s některými body vládního návrhu** novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a dalších souvisejících zákonů.

S politováním konstatujeme, že přijatý vládní návrh nereflektuje doporučení odborníků na péči o ohrožené rodiny s dětmi, popírá dlouhodobou snahu o zavedení ucelené koncepce a v důsledku může vést **nejen k zhoršení situace dětí**, ale také **k nehospodárnému vynakládání prostředků** na řešení jejich situace.

Již v době projednávání návrhu novely na Ministerstvu práce a sociálních věcí jsme se aktivně podíleli na připomínkách, poskytli jsme ministerstvu veškeré podklady a odbornou argumentaci. Přesto ve vládním návrhu zůstaly tyto problematické části:

1. Nevalorizovaná odměna dlouhodobým pěstounům

Novela nemění odměnu dlouhodobého pěstouna a jen minimálně mění u 2 dětí a u rodin s dětmi se zdravotním postižením, u nichž je péče náročná, a pěstouni proto nemohou docházet do zaměstnání. Tím se rozevírají nůžky mezi krátkodobou a dlouhodobou péčí. Jedná se o zcela nesystémový krok, který může vést k tomu, že na přechodnou péči nebude jak navázat dlouhodobou péčí, a **k růstu nákladů**.

Dlouhodobá péče je z hlediska potřeb dítěte žádoucí a jak dokázala řada studií, pro stát **také ekonomičtější než ústavní péče**. Dlouhodobých pěstounů je stále nedostatečné množství a kvůli tomu se rok co rok umísťují do ústavní péče zcela zbytečně stovky dětí, které by jinak mohly vyrůstat v rodinném zázemí. **Roční náklady na péči o dítě do 3 let v ústavech se podle analýz pohybují od 661 000 Kč (Dr. M. Macela, 2018) do 893 000 Kč (Lumos, 2018).**

Současný návrh je nedostatečný. Odměna při péči o jedno dítě činí 12 000 Kč, což neodpovídá ani minimální mzdě. Pokud pěstoun není zaměstnán, musí si dokonce dopláct zdravotní pojištění.

Žádáme proto o navýšení částek tak, aby reflektovaly růst nákladů a inflace, a to takto:

- při péči o jedno dítě na částku rovnou minimální mzdě, tj. 14 600 Kč,
- při péči o jedno dítě se zdravotním postižením (ve stupni I) na 1,5násobek minimální mzdy,
- při péči o dvě děti na 1,5násobek minimální mzdy,
- při péči o tři děti nebo o jedno zdravotně postižené dítě (II, III, IV) na 2,2násobek minimální mzdy.

Navrhujeme navázat odměny pěstouna na minimální mzdu, což zajistí pravidelnou valorizaci. Jak dokládají odborníci, je v zájmu dítěte zajistit mu v případě potřeby náhradní rodinu. Jak je patrné z předložených nákladů na ústavní péči, je to i v zájmu hospodárného vynakládání prostředků.

2. Minimální navýšení odměny pěstouna na přechodnou dobu

Navrhované navýšení 2 000 Kč je spíše než pomocí výsměchem řadě obětavých lidí, kteří se rozhodli pomáhat dětem v nouzi. K navýšení jejich odměny přitom nedošlo od roku 2013! Minimální mzda vzrostla za tu dobu o téměř 7 000 Kč. Takto nízká částka nepokrývá ani inflaci.

Zájem o pěstounství klesá, z čím dál více krajů zaznívá, že pěstounů na přechodnou dobu je nedostatek. Výsledkem je opět **absurdní, nekoncepční, a především nehospodárné** umisťování dětí do ústavů. Tento krok boří dlouhodobě a po malých krocích budovanou síť pěstounů na přechodnou dobu, kteří jsou účinným nástrojem pomoci v nouzových situacích, kdy dítě urychleně potřebuje zajistit péči.

Navrhujeme tedy přehodnocení tohoto stavu a zvýšení v souladu s minimální mzdou takto:

- 1,5násobek minimální mzdy, jde-li o osobu v evidenci, která není současně osobou pečující,
- 2,2násobek minimální mzdy, je-li osoba v evidenci zároveň pečující osobou, které je do péče svěřeno 1 dítě,
- 2,5násobek minimální mzdy, je-li osoba v evidenci zároveň osobou pečující, které je do péče svěřeno 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III nebo IV.

3. Minimálně navýšený příspěvek na doprovázení pěstounských rodin

Příspěvek na výkon pěstounské péče, tzv. doprovázení, byl zvýšen z 4 000 Kč na 4 500 Kč měsíčně, přestože jsme opakovaně apelovali na potřebu tuto částku podstatně zvýšit. Účelem příspěvku je zajistit jednak kontrolu řádného plnění pěstounské péče, jednak poskytnout podporu náhradním rodičům tak, aby nedocházelo k předčasnému ukončení pěstounské péče, což jednoznačně dítě poškozuje.

Roční příspěvek 48 000 Kč na rok nebyl valorizován od 1. 1. 2013. Kvůli tomu je již dnes v praxi situace taková, že státní příspěvek nestačí na zajištění služeb v souladu se zákonem.

Podle odborníků i ti nejzkušenější pěstouni potřebují služby z oblasti doprovázení, jako je pomoc o dítě při nemoci, psychologická nebo terapeutická pomoc, dohled nad naplňováním dohody o výkonu pěstounské péče atd. Pěstouni si uvědomují, že péče o dítě, jež často trpí následky, kvůli kterým nemůže vyrůstat v biologické rodině, není jednoduchá a pomoc je cenná jak pro dítě, tak pro ně samotné.

S ohledem na rostoucí náklady a pro udržení základní kvality služeb doprovodných organizací je třeba zajistit konkurenceschopné ohodnocení odborníků. V opačném případě hrozí jejich odchod mimo obor, omezení služby doprovázení a přenesení agendy na už tak přetížené orgány veřejné správy, což přinese mnohem složitější situaci pro zajištění řádné péče o děti i výrazně vyšší systémové náklady.

Proto považujeme za nezbytné tuto částku **stanovit nikoli 54 000 Kč, ale nejméně 65 000 Kč za rok**. Jedná se o nejnižší možnou částku, která zajistí naplňování zákonného minima v adekvátní odbornosti. Analýzy skutečných potřeb pro optimální péči uvádějí částku **76 000 Kč za rok**.

4. Výše státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP a financování na základě obsazenosti

Pro zajištění finanční stabilizace zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) je nutné změnit princip financování. ZDVOP je krizové zařízení, které musí být kdykoli připraveno poskytnout okamžitou pomoc, a z tohoto důvodu není možné jej financovat pouze na principu obsazenosti.

Vyplácení části příspěvku **pevně na kapacitu zařízení je účelné z důvodu povinnosti ZDVOP provozovat zařízení nepřetržitě**. Stejně tak by změna financování pomohla zamezit umělému prodlužování pobytů či zamezování vícedenním propustkám, čehož se tato zařízení mohou dopouštět z obav o chybějící finance.

Zvýšení příspěvku z 22 800 Kč na 30 000 Kč na první pohled vypadá jako zásadní pomoc, ve skutečnosti **jen legalizuje současnou praxi**. Dosavadní částka byla totiž tak nízká, že MPSV v posledních letech muselo doplácet mimořádným dotačním titulem náklady tak, aby příjmy dosáhly lehce přes 28 000 Kč. Zvýšení příspěvku je **ve skutečnosti nižší než 2 000 Kč**.

ZDVOP by měla být malá pobytová zařízení s odborně vyškoleným personálem. V zájmu týraných a zneužívaných dětí je nutné snížit kapacitu a současně zvýšit požadavky na personální standardy, aby v první linii pomoci byli skuteční specialisté, kteří dokáží pracovat s traumaty dětí. S tím souvisí i výše odměny pro odborný personál.

Žádáme proto, aby **příspěvek pro zřizovatele ZDVOP byl kombinací pevně stanovené částky 22800 Kč a sumy odpovídající obsazenosti ve výši 7200 Kč**.

5. Zamezení umisťování nejmenších dětí do ústavní péče

Ústavní péče pro nejmenší děti v ČR je nejen v rámci EU, ale celého vyspělého světa již raritou. Ústavní péče je v naprosté většině případů zbytečná, navíc **zvyšuje výdaje v oblasti zdravotnictví a sociální péče**, které by mohly být v souvislosti s náhradní rodinnou péčí vynaloženy účelněji.

Transformaci systému péče o ohrožené děti pro celou Českou republiku **schválila vláda již v roce 2012 v Národní strategii ochrany práv dětí** a v akčním plánu k jejímu naplnění. Přesto jakýkoli návrh věnující se této problematice v novele chybí. **Na jedné straně se investují prostředky do sociálního systému a výplaty různých forem finanční pomoci**, na druhé straně se na samém počátku vytvářejí zbytečné zábrany pro úspěšnou integraci ohrožených dětí do společnosti, které s sebou **nesou zvýšené náklady na následnou sociální práci**. V souvislosti s touto žádostí vznikla petice, kterou podepsalo přes 15 000 občanů ČR. republiky.

Navrhujeme, aby se zákon věnoval omezení ústavní péče pro nejmenší děti a stanovil minimální věkovou hranici na **3 roky (v druhé fázi 7 let)**, podobně jako je tomu v okolních zemích.

Vážený pane předsedo, vážená paní místopředsedkyně, vážení členové vlády a výboru,

uvedené výhrady jsou jen některé z těch, které k uvedené novele sdílíme, ale týkají se naprosto zásadních pochybení. Považujeme za nezbytné je přehodnotit, **aby systém mohl dlouhodobě a efektivně fungovat**, aby byla zajištěna řádná péče o ohrožené děti **v souladu s doporučením odborníků i s mezinárodním právem** a aby nedocházelo k **neefektivnímu přerozdělování finančních prostředků**.

To vše nikoli v zájmu té či oné strany nebo úřadu, ale **v zájmu ochrany dětí, které naši ochranu potřebují nejvíce a jsou součástí budoucnosti naší země**. Odborníci pečující o ohrožené děti čekají na koncepční změny v této oblasti dlouhé roky a nyní je příležitost zajistit prospěšnou změnu v této oblasti.

S pozdravem

PhDr. Věduna Bubleová,
předsedkyně Asociace Dítě a Rodina, z. s.

Asociace Dítě a Rodina, z. s., je sdružením 82 organizací působících v oblasti péče o ohrožené děti. Svými aktivitami naplňují přání, aby každé dítě mohlo vyrůstat v rodinném prostředí. Pomáhají dětem, které se ocitly v obtížné situaci.